

МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ТА ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

У даній статті висвітлено методи та методику економічного аналізу, які орієнтовані на вдосконалення бухгалтерського обліку. Також приділяється увага системі синтетичних та аналітичних показників, їх характеристиці та визначенню доцільності їх використання на практиці.

В данной статье рассмотрены методы и методика экономического анализа, которые ориентированы на совершенствование бухгалтерского учета. Также уделяется внимание системе синтетических и аналитических показателей, их характеристике и определению целесообразности их использования, на практике.

In this article attention applies on methods and method of economic analysis, which are oriented to perfection of record-keeping. Attention the system of synthetic and analytical indexes, their description and determination of expedience of their use, is also spared in practice.

Ключові слова: метод, методика аналізу, собівартість, показник, аналіз витрат.

У процесі виробництва відбувається свідоме і планомірне комбінування різноманітних виробничих ресурсів (матеріальних, трудових, технічних, технологічних, організаційних) і створення нових видів продуктів. Для економічного розвитку як окремих суб'єктів господарювання, так і економіки держави загалом необхідно, щоб процес виготовлення продукції був ефективним, тобто повинно здійснюватись при оптимальних витратах виробничих ресурсів та максимальному рівні прибутковості виробництва.

Питання вдосконалення бухгалтерського обліку повинні розглядатися в тісному зв'язку з методами економічного аналізу, оскільки без цього неможливе прийняття обґрунтованих економічних рішень. Зміст і методика аналізу постійно оновлюється зі спрямуванням на потреби ринкової економіки й управлінські потреби підприємства завдяки працям українських вчених Г.Мельника, Є.Мниха, В.Самборського, С.Шкарабана та інших [2, с.118].

Серед зарубіжних авторів варто виділити роботи американського економіста В.В.Леонтєва, які були спрямовані на розробку та удосконалення аналізу витрат.

Якість проведення аналізу витрат значною мірою залежить від правильного використання принципів і методів аналізу, які дають змогу організації системного підходу до вивчення господарської діяльності підприємств з виробництва мінеральних вод.

Головна мета методики аналізу полягає у виробленні аналітичних результатів, рекомендацій, які максимально сприятимуть та відіграватимуть важливу роль при прийнятті управлінських рішень. Методика аналізу насамперед повинна визначатися структурою і властивостями системи підприємств з виробництва мінеральних вод.

На більшості досліджуваних підприємств важко отримати узагальнену інформацію про витрати на виробництво продукції в процесі виробничого циклу. Залежно від стану рівня витрат, конкретних завдань, поставлених

керівництвом, аналіз можна проводити одночасно в усіх напрямках або їх частині, охоплювати весь цикл виробництва або окремі його стадії і процеси. Однак для досягнення мети – зменшення витрат – аналіз, на нашу думку, необхідно здійснювати систематично, внаслідок чого у результаті буде постійно нагромаджуватися інформація про зміни витрат, їх динаміку, що забезпечить якість аналізу і підвищить обґрунтованість інформації, яка використовуватиметься при прийнятті управлінських рішень.

Сьогодні, коли підприємства притримуються виробництва продукції з економією понесення витрат, то постає необхідність суттєво розширити межі аналітичних досліджень витрат ресурсів, доповнити їх новими аспектами, упорядкувати і, по можливості, опрацювати галузеві аналітичні програми, рекомендації, зробивши при цьому зміни на змістовному рівні в діючу методику [1, с.49].

В основу їх розробки та розробки типової методики повинна бути покладена ідея реалізації системного, комплексного підходу до аналізу витрат на виробництво продукції.

Методика аналізу собівартості продукції включає такі основні моменти, які зображені на рис. 1.

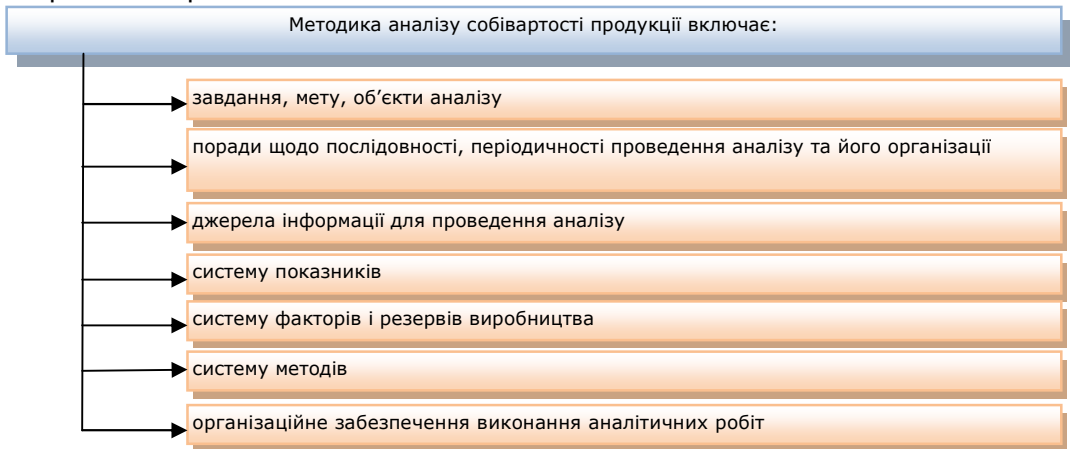

Рис. 1. Методика аналізу собівартості продукції

Одним з головних структурних елементів є формування завдань економічного аналізу. Складність даного етапу полягає в тому, що в умовах ринкової економіки збільшується зона невизначеності в результаті дії різних чинників, проходить орієнтація не лише на проміжні, а в основному на кінцеві виробничо-фінансові результати. Також проводиться обґрунтування ресурсного забезпечення досягнення цілей [3, с.226]. Основні завдання аналізу собівартості продукції зображені на рис. 2.

Виходячи з поставлених завдань, кінцевою метою аналізу є оптимізація структури витрат, розрахунок резервів зниження собівартості та розробка заходів, спрямованих на освоєння виявлених резервів [2, с.173].

Рис. 2. Завдання аналізу собівартості продукції

Також одним з головних структурних елементів виділяють методику економічного аналізу – визначення послідовності та періодичності аналізу понесених витрат на виробництво. На нашу думку, на підприємствах з виробництва мінеральних вод потрібно проводити як попередній (перспективний), так і наступний (ретроспективний, історичний) аналіз.

Попередній (перспективний) аналіз проводиться до здійснення господарських операцій. Даний аналіз необхідний для обґрунтування управлінських рішень і планових завдань. Наступний (ретроспективний) аналіз витрат на виробництво використовується для контролю за виконанням плану, виявлення невикористаних резервів, об'єктивної оцінки результатів діяльності досліджуваних підприємств [4, с. 12].

Ретроспективний аналіз поділяється на оперативний і підсумковий. Підсумковий і оперативний аналізи взаємозалежні і доповнюють один одного. Вони дають можливість керівництву підприємства не лише оперативно ліквідувати недоліки в процесі виробництва, але й комплексно узагальнювати досягнення, результати виробництва за відповідні періоди часу, розробляти заходи, спрямовані на підвищення ефективності виробництва, його рентабельності [4, с.15].

У процесі дослідження ми переконались в тому, що можливості підсумкового аналізу значно більші, ніж оперативного, оскільки його здійснення можливе за всіма критеріями наукового дослідження. У методологічному та організаційному планах він найдосконаліший і дає змогу отримувати аналітичне забезпечення будь-якої форми і змісту за визначеними регламентами (стандартами) чи на запит користувачів.

Також слід додати те, що підсумковий економічний аналіз має певні недоліки, серед яких виділяють орієнтацію на систематизовану інформацію, яка проходить певне статистичне опрацювання, що в свою чергу зменшить достовірність висновків і пропозицій.

Як нам відомо, джерелами інформації економічного аналізу можуть бути дані оперативного, бухгалтерського та статистичного обліку, нормативно-довідкові дані, дані спеціальних обстежень. Кількість і якість інформації повинна відповідати вимогам системних досліджень згідно з визначеними цілями, завданнями і глибиною економічного аналізу. Раціональна організація інформаційного забезпечення аналізу залежить від змісту вихідної інформації і відноситься перш за все до показників, які ми маємо й отримуємо в ході здійснення аналізу витрат. Тому одним з важливих елементів методики економічного аналізу витрат на виробництво є система синтетичних та аналітичних показників.

Система показників формує відповідні дані та джерела планової, нормативної, облікової та звітно-статистичної інформації для подальшого їх узагальнення. Під системою показників розуміють їх сукупність, яка виражає інформаційну модель досліджуваних явищ і процесів за кількісними та якісними ознаками [5, с. 37]. Показники будь-якої системи можуть бути поділені на різні групи за різними ознаками (рис. 3).

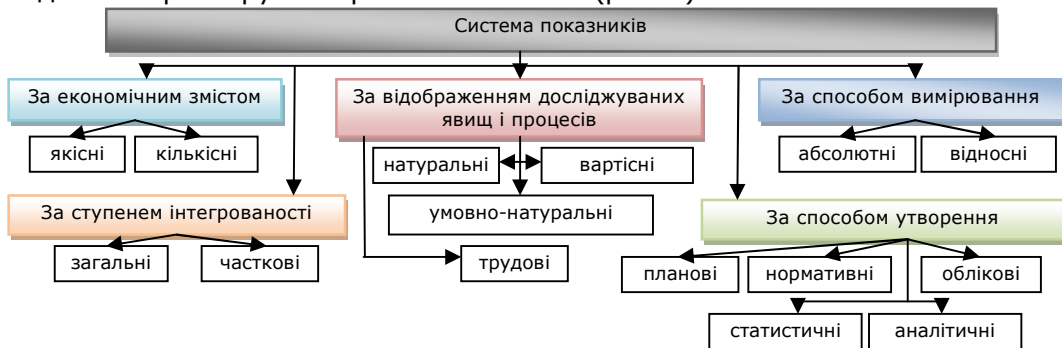

Рис. 3. Класифікація системи показників

Застосування способу порівняння у процесі дослідження дає змогу оцінити виконання планових завдань, сприяє впровадженню ресурсозберігаючих технологій (при порівнянні фактичних та нормативних показників), дозволяє визначити тенденції зміни витрат, визначити резерви зниження собівартості [2, с.241].

Отже, проведене дослідження методики проведення аналізу витрат на виробництво підприємств з виробництва мінеральних вод показує те, що основу і початковий етап дослідження, на нашу думку, складає якісний аналіз витрат на виробництво, спрямований на виявлення найбільш загальних напрямів у зміні характеру, структури й ефективності використання всієї сукупності виробничих ресурсів.

Також слід додати те, що аналіз виробничих витрат стане реально діючим, якщо він буде наскрізним від робочих місць, бригад, цехів, а також на підприємстві одночасно будуть проводитись оперативний, ретроспективний і перспективний аналізи витрат на виробництво.

Список використаних джерел:

1. Бородкін О. Внутрішньогосподарський (управлінський) облік: концепція і організація / О. Бородкін // Бухгалтерський облік і аудит. – 2001. – №2. – С.45–53.
2. Бутинець Ф.Ф. Економічний аналіз: Практикум. / Ф.Ф.Бутинець, Є.В.Мних, О.В.Олійник. – Житомир: Навчальний посібник, 2000. – 416 с.
3. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік / Ф.Ф.Бутинець. – Житомир: Навчальний посібник, 2003. – 726 с.
4. Головін М. Система обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) / М.Головін // Дебет-кредит. – 2003. – №5, 7, 10, 42, 44.
5. Ткаченко Н.М. Облік виробничої собівартості та рентабельності виробництва продукції. Визначення ціни продажу / Н.М.Ткаченко // Все про бухгалтерський облік. – 2002. – № 70(495). – С. 4–72.

УДК 657:336

В.І.Євдощак, к.е.н., **А.Е.Гонтарюк**,
Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
м. Чернівці

**ІСТОРИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ
МАТЕРІАЛЬНИХ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ**

У статті досліджується необхідність проведення системного аналізу і його подальше удосконалення в ринкових умовах для ефективного управління матеріальними оборотними активами.

В статье отображается необходимость проведения системного анализа и его дальнейшее усовершенствование в рыночных условиях для эффективного управления материальными оборотными активами.

The author investigated the necessity realization of the systematic analysis and its further improvement in market conditions for effective management of material turnaround actives in this article.

Ключові слова: фінансовий аналіз, підприємство, оборотні активи, управління, ефективність.

Перехід економіки на ринкові умови повернули такий найважливіший аспект аналітичної роботи, як фінансовий аналіз. В його основі знаходиться аналіз і управління фінансовими ресурсами суб'єкта господарської діяльності. Головними виконавцями фінансового аналізу на підприємствах є, насамперед, бухгалтери. У розвинених країнах існують апробовані методики комплексного фінансового аналізу. Але звичайне та просте механічне їх перенесення у практику України неможливе і недоцільне. В нашій країні подібні методики, що відповідають ринковим умовам, лише опрацьовуються та запроваджуються в господарську діяльність підприємств.

Слід зазначити, що на території України наприкінці ХІХ ст. з'явилися школи, в яких навчали основам аналізу. Однак розквіт науки про аналіз, головним чином аналіз балансу, припадає на початок ХХ ст. Аналіз балансу був основним елементом при публікації фінансової звітності ще в першій чверті ХХ ст. Так, зокрема в економічних журналах України за 1923-1924 рр. наведені зведені баланси, що включають відомості не лише про наявність активів та пасивів, але і дають можливість без додаткових підрахунків зробити попередній експрес-аналіз фінансового стану без врахування впливу цінового фактора. Даний підхід до складання балансу отримав надалі широке